

Overdemerstraat-Nieuwstraat-Groenstraat, Kuringen (Stad Hasselt)

Programma van Maatregelen

Auteur:

P. Valentijn (veldwerkleider, bureauonderzoek)

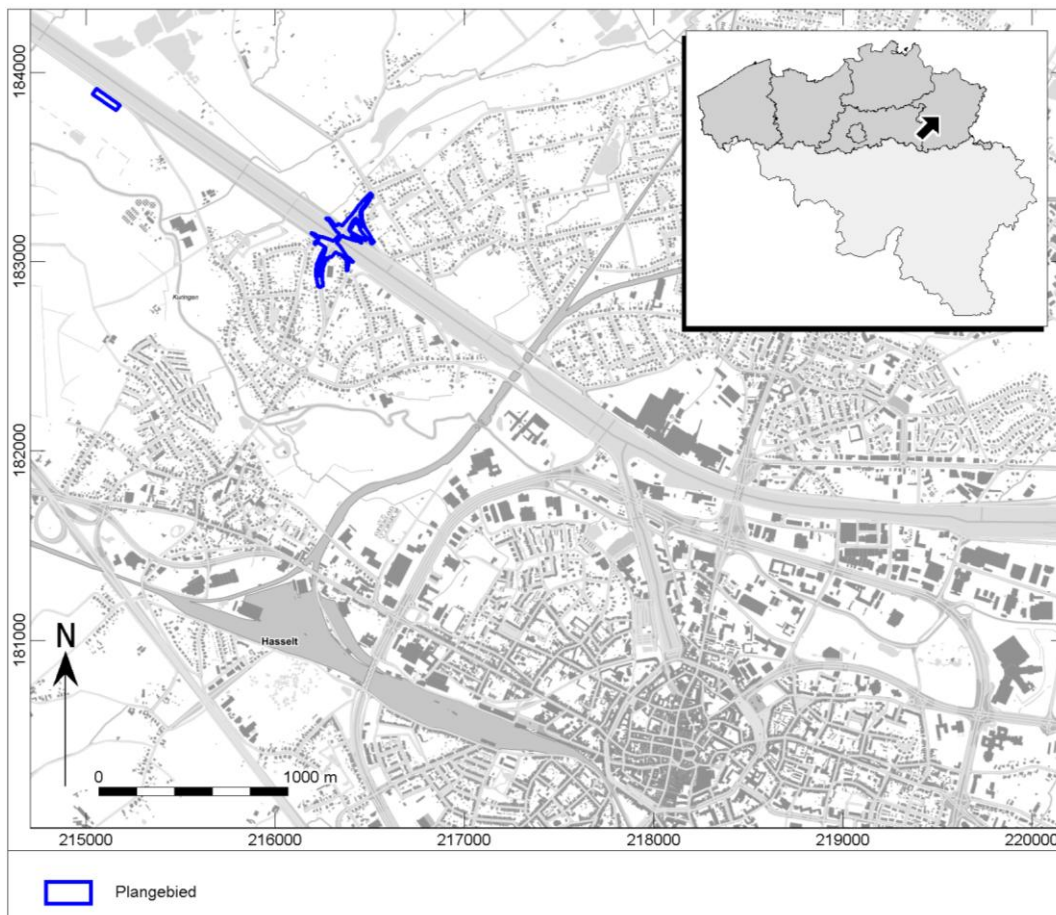
Autorisatie:

J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

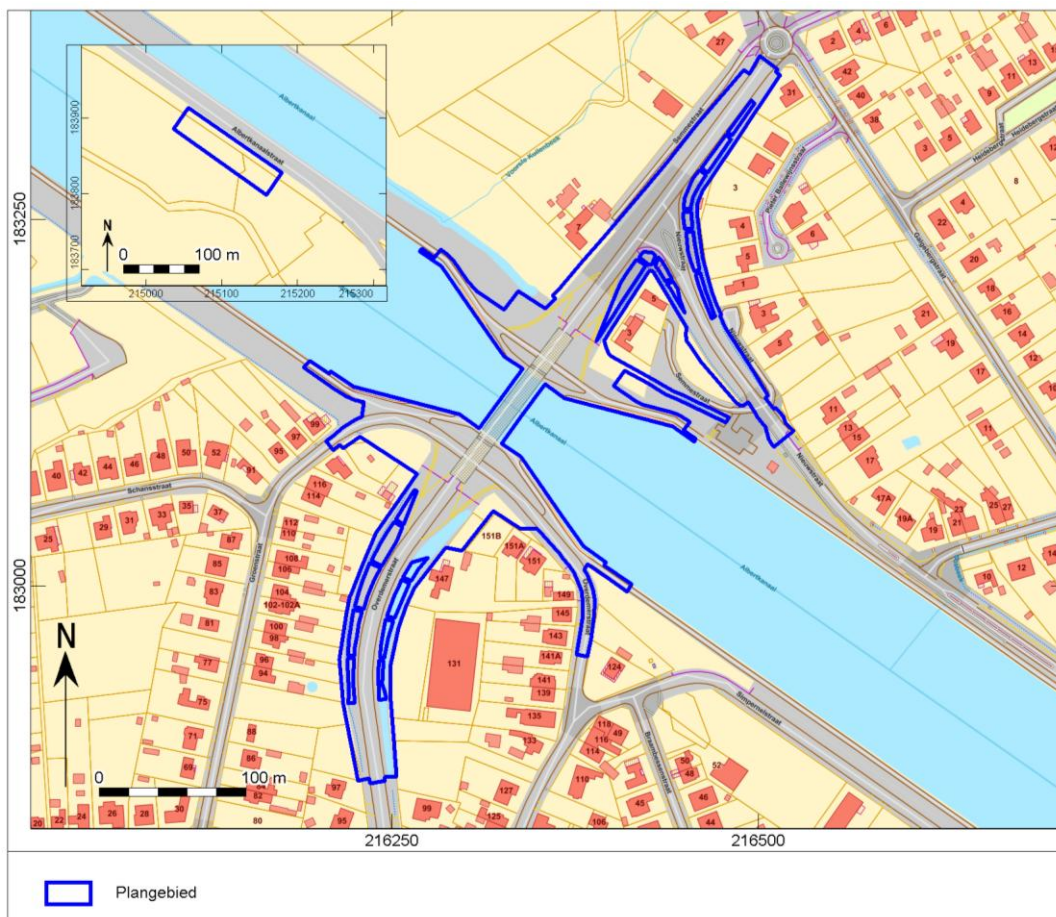
1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in augustus 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Overdemerstraat-Nieuwstraat-Groenstraat, Kuringen (stad Hasselt; Afb. 1 & Afb. 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verbreding van het Albertkanaal, vervanging van de bestaande brug, vernieuwing van omliggende infrastructuur en groenzones en aanleg van een montagewerf.

De beschikbare aardwetenschappelijke gegevens van het terrein zijn afdoende om aan te tonen dat het kennispotentieel van het plangebied zo laag is dat het niet opweegt tegen de kosten van verder archeologisch onderzoek. De archeologienota heeft daarom een beperkte samenstelling en bevat enkel een beschrijving van de huidige en toekomstige situatie en de relevante aardwetenschappelijke waarden.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van het vooronderzoek werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de gegevens verkregen bij dit onderzoek kon de archeologische, historische, geologische en bodemkundige situatie zo beschreven worden dat duidelijk gesteld kan worden dat verder onderzoek geen kennispotentieel bezit. Het vooronderzoek kan dan ook als volledig worden gezien.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

De resultaten van het bureauonderzoek

De werkzaamheden buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur beslaan enkel smalle (max. 2 m breed) oppervlakken met beperkte lengte, die bovendien verspreid zijn gelegen. Uitzondering hierop vormen de af te graven delen van de oevers (2 x ca. 1800 m²) en de aanleg van een jaagpad over de rechteroever (4 x 130 m). Boringen tonen echter afdoende aan dat de oevers vrijwel geheel verstoord zijn. De verstoringen reiken tot 175 cm beneden het oorspronkelijk maaiveld, van voor de bouw van de huidige brug. Een eventueel archeologisch sporenvlak zal dan ook grotendeels zijn opgenomen in de verstoring. Met uitzondering van 7 van de 30 boringen binnen de grenzen van de verstorende werken, is de top van de boringen namelijk matig tot sterk steen- of baksteenhoudend. Eén boring bevat tevens koolas en slak. In 5 boringen heeft deze (bak)steenhoudende laag een dikte van 30-50 cm. In de overige 18 boringen reikt de laag zelfs tot tussen de 100 en 250 cm –mv.

Aangezien het top van het Quartaire dek in de omgeving van het plangebied gevormd wordt door eolische lemige zanden, is de aanwezigheid van baksteen en steen een indicator voor een antropogene oorsprong. En daar het maaiveld in deze zone rond 30,75 m TAW ligt, ongeveer 50 tot 75 cm hoger dan het maaiveld voor de bouw van de huidige brug en de opritten, is bij de lagen van 100-250 cm de ondergrond vergraven tot ca. 25-175 cm.

Zowel de (bak)steenhoudende boringen als de boringen zonder steen, zijn tot maximaal 30 cm –mv matig humeus. Het ontbreken van humus op grotere diepte maakt het onwaarschijnlijk dat de (bak)steenhoudende laag een dikke humeuze A-horizont (plaggendek) is, zoals op de bodemkaart aangegeven op omliggende terreinen. Wel is het mogelijk dat eventuele archeologische waarden niet volledig zijn verstoord door de vergravingen, omdat een plaggendek de resten heeft afgedekt. De humeuze laag (max. 30 cm dik) is echter niet dikker dan de ophoging (50-75 cm dik) die is aangebracht bij de aanleg van het kanaal en de bouw van de brug en haar opritten. Er is dus geen humeuze laag meer aanwezig onder de ophoging, wat betekent dat een eventueel plaggendek, of andersoortige A-horizont, volledig is verdwenen. Met een verstoring tussen 25 en 175 cm beneden het oorspronkelijk maaiveld, betekent dit ook dat de ondergrond op veel plaatsen tot ver onder de A-horizont is vergraven.

Ook bij de boringen zonder (bak)steenhoudende laag of met (bak)steen tot maximaal 50 cm –mv is geen humeuze laag beneden 50-75 cm –mv, onder de ophoging, aangetroffen. Ook hier is de ondergrond dus hoogstwaarschijnlijk tot voorbij de A-horizont verstoord, maar ontbreken indicatoren, zoals (bak)steen, waarmee de diepte van de verstoring bepaald kan worden.

Als gevolg zal archeologisch onderzoek langs de oevers op dit niveau op zijn best een versnipperd beeld van eventuele archeologische waarden opleveren, waarbij slechts kleine oppervlakken met enkel de restanten van de diepste sporen worden blootgelegd. Deze kleine oppervlakken zijn bovendien door wegen, brug en bebouwing afgesneden van omliggende terreinen en zullen daarom waarschijnlijk nooit onderdeel worden van een groter archeologisch geheel. Ook zijn er geen archeologische en bouwhistorische objecten bekend binnen of direct langs het plangebied, waardoor het terrein niet vanzelfsprekend een hoge trefkans heeft.

Enkel op grotere diepte (> 2 m –mv) zal de ondergrond van de oevers mogelijk onverstoord zijn.

Tussen 350 en 450 cm –mv bevindt zich hier een leemlaag met op sommige plaatsen klei, veen en hout.

Deze laag is vermoedelijk gevormd in een moerassig deel van de Demervallei, zoals een kom of ander laaggelegen nat terrein. Onder de leemlaag tot einde boring ligt een laag van grijs, grof zand. Ook dit zijn fluviaatiele afzettingen. Het gaat waarschijnlijk om Tertiair materiaal dat door de Demer en haar bijrivieren is herwerkt en in het Weichselien werd afgezet in de bedding van de Demer.

De aardwetenschappelijke gegevens laten dus zien dat het Laat-Pleistocene rivierdal, dat we op deze diepte aantreffen, een natte omgeving is geweest. Menselijke activiteit is op deze plek daarom onwaarschijnlijk is.

2.3 Impactbepaling

Buiten de af te graven oevers beslaan de werkzaamheden buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur enkel smalle (max. 2 m breed) oppervlakken met beperkte lengte (max. 55 m), die bovendien verspreid zijn gelegen. Het gaat daarbij om de aanleg van grachten en RWA-leidingen. Ook voor deze stroken geldt dat archeologisch onderzoek op zijn best een versnipperd beeld van eventuele archeologische waarden oplevert. En ook deze kleine oppervlakken zullen door de omringende infrastructuur waarschijnlijk nooit onderdeel worden van een groter archeologisch geheel.

3 Advies op basis van de resultaten

Archeologisch onderzoek binnen het plangebied zal aan het oppervlak slechts een versnipperd beeld opleveren en op grotere diepte een zeer lage trefkans hebben. De kenniswinst zal daarom zeer beperkt zijn en niet opwegen tegen de hoge kosten van een uiteindelijke archeologische opgraving tot grote diepte, onder het grondwaterpeil.

Daarom adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum bvba geen verder onderzoek. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.